

DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Familie- og kulturkomiteen
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

26/1096-

22. april 2026

Dokument 8:209 S (2025-2026) Representantforslag om et gratis og likeverdig kremasjonstilbud

Jeg viser til brev 26. mars 2026 fra Familie- og kulturkomiteen med representantforslag Dokument 8:209 S (2025–2026) fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Bengt Fasteraune og Bent-Joacim Bentzen om et gratis og likeverdig kremasjonstilbud. Komiteen ber om statsrådens vurdering av forslaget. Representantene fremmet følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen sørge for en økning i krematorium- og kjøleromskapasiteten i Norge i tråd med etterspørsel og samfunnets behov i et beredskapsperspektiv og sikre lik tilgang over hele landet. En plan for dette skal legges fram for Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2027.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at gravlegging skal være gratis uavhengig av gravleggingsform (kistegrav eller kremasjon) og komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan dagens kremasjonsavgift kan avvikles.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste at krematorier kun kan være eid og drevet av det offentlige (gravplassmyndigheter, kommuner og enheter eid av slike, som interkommunale selskaper), slik at investering og drift av krematorium ikke kan settes ut på anbud til private kommersielle selskaper.
4. Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag om å klargjøre lovverket og sørge for tydelig ansvars plassering og retningslinjer for å sikre en tilstrekkelig gravferdsberedskap.

Storingsrepresentantene Kjersti Toppe, Bengt Fasteraune og Bent-Joacim Bentzen tar opp spørsmål i Dokument 8:209 S (2025-2026) som jeg er opptatt av. Mitt departement utreder disse og tilgrensende spørsmål med sikte på å sende ut et høringsnotat.

Forslagsstillerne setter spørsmålet om kremasjonskapasitet og organisering av krematoriene inn i et beredskapsperspektiv. Beredskap er et helt sentralt hensyn og en av grunnene til å prioritere å finne gode, framtidsrettede løsninger for krematoriene og gravplassene. Som omtalt i Meld. St. 9 (2024–2025) *Totalberedskapsmeldingen Forberedt på kriser og krig* krever håndtering av situasjoner i det øvre krisespekteret at samfunnets samlede ressurser jobber sammen. Dette er også omtalt i regjeringens Nasjonal sikkerhetsstrategi (2025).

Gravplass- og krematoriesektoren utfordres framover av økende kremasjonsandel og en varslet økning i dødstill de neste tiårene, jf. SSBs befolkningsframskrivninger. Det pågår en diskusjon om hvordan utfordringene skal møtes, men vesentlig høyere dødstill og kremasjonstill ligger fortsatt fram i tid. Departementet utreder relevante spørsmål knyttet til regulering og drift av krematorier, og vil sende dette på allmenn høring til berørte aktører, i tråd med etablert praksis.

Representantenes forslag 1 er at det i forbindelse med statsbudsjettet for 2027 skal legges fram en plan for å sørge for en økning i krematorium- og kjøleromskapasiteten i Norge i tråd med etterspørsel og samfunnets behov i et beredskapsperspektiv samt sikre lik tilgang til kremasjon over hele landet.

Gravferd og gravplasser er en viktig tjeneste for folk og lokalmiljø. Gravplassloven legger ansvaret for tilstrekkelig gravareal til kommunen, og lokalnivået har i over 100 år også tatt ansvar for å bygge krematorier i samsvar med behovet. Kravene til rensing av røyken fra krematoriene fra 2007, førte til nedleggelse og til investeringer i renseanlegg og nye krematorier. Kommunene og gravplassmyndighetene viste at de tar ansvar for kremasjonstjenester. Krematorier har aldri vært et statlig ansvar i Norge. Fordi kremasjon og urnegraver kan ha arealmessige og kostnadmessige fordeler sammenlignet med kistegravlegging, antar jeg kommunene vil vurdere å investere i kremasjonskapasitet. Selv om det kan være arbeidskrevende å få på plass interkommunale samarbeid om felles investeringer og lokaliseringsbeslutninger, er min vurdering at det vil gi dårligere resultater og være prinsipielt uheldig med statlig styring av hvor krematoriene skal ligge og ev. hvem som skal samarbeide.

Folketrygdens stønad til bæretransport i forbindelse med kremasjon sikrer at kremasjon er et tilgjengelig alternativ over hele landet.

Kjøleromskapasiteten reiser egne spørsmål som må utredes nærmere.

Representantenes forslag 2 er at departementet skal fremme forslag til hvordan dagens kremasjonsavgift kan avvikles for å sikre at gravlegging skal være gratis uavhengig av gravleggingsform (kistegrav eller kremasjon).

Kremasjonsavgiften er en avgift kommunene kan kreve inn. Det er opp til kommunene hva etterlatte må betale for kremasjon. Hjemmelen for kremasjonsavgiften ligger i lov. Stortinget tok stilling til spørsmålet om å fjerne kremasjonsavgiften i 2020 da ny trossamfunnslov ble behandlet, jf. Innst. 208 L (2019–2020). Avgiften ble da ikke fjernet. Dersom kremasjon skal være kostnadsfritt for de etterlatte, må inntektsbortfallet for kommunene kompenseres i rammetilskuddet til kommunene som finansierer den lokale gravplassmyndigheten. Denne utgiftsveksten må i budsjettssammenheng veies mot andre formål.

Representantenes forslag 3 er at departementet fremmer forslag om å lovfeste at krematorier kun kan være eid og drevet av det offentlige (gravplassmyndigheter, kommuner og enheter eid av slike, som interkommunale selskaper), slik at investering og drift av krematorium ikke kan settes ut på anbud til private kommersielle selskaper.

Etter regjeringens syn følger det allerede av dagens gravplasslov at private, kommersielle selskaper ikke kan drive krematorier. Selv om ordlyden i gravplassloven ikke uttrykkelig avgjør spørsmålet, følger det av det samlede rettskildebildet at gravplassloven ikke åpner for at private kommersielle aktører kan få tillatelse til å anlegge krematorium. Dette ble lagt til grunn i departementets vedtak 23. juni og 15. juli 2025 og i vedtak 19. september 2025 fra Kongen i statsråd, hvor fire privateide aksjeselskaper fikk avslag på søknad om å anlegge krematorium. Dette tilsvarer rettstilstanden i Finland og Sverige, der private ikke kan etablere krematorier. I Danmark og Finland gjelder et utbytteforbud for krematorier.

Departementet mener at rettstilstanden er klar på dette punktet.

Representantenes forslag 4 er at departementet fremmer forslag om å klargjøre lovverket og sørge for tydelig ansvars plassering og retningslinjer for å sikre en tilstrekkelig gravferdsberedskap.

Gravplasslovens sentrale krav til beredskap følger av § 2 første ledd som krever at det i hver kommune skal «være en eller flere gravplasser av slik størrelse at det til enhver tid er ledige graver for minst 3 pst av kommunens befolkning». Departementet har tolket bestemmelsen slik at arealet som inngår i gravreserven må være regulert til formålet og være klart til å tas i bruk. En spørreundersøkelse fra 2023 i regi av Hovedorganisasjonen KA tyder på at kravet er oppfylt de fleste steder. Loven stiller ikke krav til kremasjonskapasiteten.

Beredskap er langsiktig arbeid. Det er tjenlig med klare plikter og ønskelig med god veiledning til dem som har beredkapsoppgavene lokalt. Det kan være aktuelt å utrede behovet for lovendringer i den retning forslagsstillerne foreslår. Dette vil jeg ev. komme tilbake til i et senere lovarbeid.

Jeg oppfatter at stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Bengt Fasteraune og Bent-Joacim Bentzen har mange av de samme ambisjonene for gravplass- og krematoriesektoren som meg. Dokument 8:209 S (2025-2026) peker på enkelte av spørsmålene mitt departement

arbeider med å bidra til å løse. Jeg har ovenfor forklart hvorfor jeg mener spørsmålene om kremasjonskapasitet, organisering og beredskap bør løses på andre måter enn representantene foreslår i Dokument 8:209 S (2025-2026). Jeg imøteser høringsvarene i høringen departementet forbereder. Det vil gi grunnlag for en ev. proposisjon til Stortinget

Med hilsen

A handwritten signature in black ink, reading "Lene Vågslid". The signature is written in a cursive, flowing style.

Lene Vågslid

Brevet er elektronisk godkjent